HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos: Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58 Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 9. kolovoza 1915 | Broj 34.

Rusi uzmiču preko Vieprza. — 6000 ruskih zarobljenika. — Nijemci dostigli desnu obalu Visle. — Talijani izgubili dvije podmornice i tri torpedače, u Goričkoj ponovno odbijeni.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 7. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Izmedju Visle i Buga borba traje. Austro-ugarske su čete prodrle južno Lubartova, njemačke sjeveroistočno i sjeverozapadno Lenčne u neprijateljske linije. Inače je položaj na sjeveroistoku nepromijenjen.

Talijansko bojište.

U Goričkom bio je dio fronte istočno Polazza i Redipuglie prije podne pod vrlo žestokom neprijateljskom topničkom vatrom. Popodne prešlo je više talijanskih bataljuna na navalu proti ovom odsjeku, ali su obustavili napredovanje nakon kratke vatre. Na svim drugim frontama Primorja i u Tirolu bile su u toku samo topničke borbe.

Beč, 8. augusta, (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Vojska je nadvojvode Josipa Ferdinanda nastavila jučer navalu u prostoru izmedju Visle i Vieprza. Navalna skupina prodiča neposredno zapadno Vieprza suzbila je neprijatelja iz više linija te osvojila poslije podne Lubartov i pravolila prama sjeveru do riječnog koljena. Odbačeni neprijatelj bježao je razpršen preko Vieprza. I južno i jugozapadno od Mjehova izvojstile su naše čete potpun uspjeh. Neprijatelj je ovdje prešao, da odvrati našu navalu, u protunasrtaj, koji je vodio do borba na šake. Neprijatelj je medjutim zahvaćen frontalno i s boka te potjeran preko Vieprza. Broj kod Lubartova i Mjehova zarobljenih iznašao je do jučer u večer 23 časnika i 6000 momaka. Zaplijenili smo 2 topa, 11 strojnih pušaka i 2 voza municije. Ogroženi našim sa juga prama donjem Vieprzu prodirajućim pobjedonosnim četama nastupiše jutros i ruski zborovi nalazeći se kod Visle sjeverozapadno Ivangoroda uzmak prama sjeveroistoku. Austro-ugarske i njemačke jih čete proganjaju. Izmedju Vieprza i Buga bije se dalje boj. U istočnoj Galiciji položaj je nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Jaka talijanska pješadija navalila je nakon ponovne žestoke topničke pripreme u večer 6. augusta na rub visoravni odsjeka Polazzo-Vermeljano. I ova je navala, kao i sve prijašnje upravljene na Monte dei sei busi, sasma suzbijena. Inače u Primorju, u Koruškoj i u Tirolskoj tek topničke paljbe. Uveče 6. augusta i noću na 7. provalila je talijanska pješadija sa dvjema baterijama preko Forceline di Montazzo, jugozapadno Peje, u Tirolsku. Navala pokušana ovim silama u zoru 7. i 8. augusta izjalovi se već uslijed naše topničke i pješadijske vatre. Talijani su se brzo povukli uz usklike „Evviva l'Italia, Abasso l' Austria!"

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Izvještaj mornarice.

Beč, 7. augusta. (D. u.). Službeno se javlja:

Dogodjaji na moru.

Dne 5. augusta od naše podmornice potopljena talijanska podmornica bila je „Nereide".

Dne 26. junija na isti način uništena torpedača zvala se „5 P N".

Dne 29. julija navečer udario je u tršćanskom zaljevu jedan brod na našu minu, te je odletio u zrak, bez da se tada radi razburkanog mora moglo doznati, koje je vrsti žrtva bila. Sada se je potpunom stalnošću dokazalo, da je to bila talijanska podmornica „Nautilus", koja se je potopila sa svim mnoštvom.

Već prije pale su žrtvom naših mina talijanske torpedače „6 P N" i sada već prijavljena torpedača „17 O S" sa cijelim posatkama.

C. i kr. Zapovjedništvo mornarice.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 7. augusta (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U Flandriji morali su Belgijanci njihovu južno Dixmuidena preko Izera naprijed promaknutu poziciju djelomice isprazniti. U okolici Soucheza bile su odbijene francuske navale ručnim granatama, južno Leintrey neprijateljski nasrtaj.

Istočno bojište.

Istočno Ponievieca uzmakli su Rusi iza Jare. Prama zapadnoj fronti od Kovna napredovalo se. Zarobljeno je 500 Rusa i zaplijenjena 2 puščana stroja. Vojska Scholtzova i Gallwitzova slomile su nakon žestokih borba neprijateljski otpor izmedju Lomže i ušća Buga. Ukupni rezultat borba od 4. do 6. augusta iznosi 85 časnika preko 14.200 momaka zarobljenih, 6 topova, 8 bacala mina i 69 puščanih strojeva zaplijenjenih. Opsadne čete od Novo-Georgievskog prodrle su do Nareva. Tvrdja Dembie uzeta je. S juga dostigli smo Vislu kod Pienkova. U Varšavi je položaj nepromijenjen. Rusi nastavljaju strijeljanjem grada od istočne obale Visle. Naši su zračni brodovi oblužili bombama kolodvore Novominsk i Siedlec.

Jugoistočno bojište.

Kod i sjeverno Ivangoroda položaj nepromijenjen. Izmedju Visle i Buga jurišale su njemačke čete kod Ruskovola, jugoistočno od Lubartova neprijateljske pozicije i prisilile sjeveroistočno Lenčne istup iz jezerskih uzina.

Berlin, 8. augusta. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Francuske navale ručnim granatama kod Soucheza bile su odbijene.

Istočno bojište.

Njemačka skupina na Narevu približuje se cesti Lomža-Ostrov-Viškov. Na pojedinim mjestima se neprijatelj tvrdokorno opire. Južno Viškova dostignut je Bug. Zaposjednut je Šerok na ušću Buga. Obsadne čete od Novo-Georgievskog zauzele su utvrde Zegrze. Kod Varšave pridobili smo istočnu obalu Visle.

Jugoistočno bojište.

Pred pritiskom Woyrschovih četa uzmiču Rusi na istok. Izmedju Visle i Buga bacilo je lijevo krilo skupine vojske Mackensenove neprijatelja na sjever prama Vieprzu.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 7. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na kaukaskoj fronti, na desnom krilu sjeverno Kerkelisa i sjeverno Alaškerda, proganjamo u neredu uzmicajućeg neprijatelja. Demonstrativne ruske navale u okolici Oltyja, da zaštite bijeg svojeg lijevog krila, bile su uz znatne gubitke odbijene. Na Dardanelskoj fronti bio je odbijen slab neprijateljski nasrtaj kod Ariburnuja proti našem lijevom krilu. Kod Seddilbara žestok topnički pješadijski dvoboj. Naše topnistvo pogodilo je trim hicima neprijateljsku topnjaču, koja se na stranu nagnula i onda bje odvučena u Tenedos.

Napuštanje fronte Brest-Litovsk.

Kopenhagen, 8. augusta. „Tidende" javlja: Neutralni ratni izvjestitelji bili su upućeni, da zapuste Brest-Litovsk. Glasa se da su i u Brest-Litovsku poduzete za svaki slučaj mjere za ponovni prenos ruske glavne fronte.

Rusi ispražnjuju zapadno područje.

Kristijanija, 8. augusta. „Morgenbladet" javlja iz Petrograda: Ministar financije doznačio je kredit od 100 milijuna rubalja, da se izvede opće ispražnjenje zapadnog područja Rusije.

Navala na Dardanele — spas Rusije. Pomoć Italije.

Berlin, 8. augusta. „Tägliche Rundschau" saznaje slijedeće iz Pariza: Obzirom na položaj ruske vojske, pariska se štampa jednoglasno obraća na talijansku vladu, da uz ili bez navještenja rata Turskoj pripomogne kod poduzeća u Dardanelima. Francuski listovi su mnijenja, da je sada baš skrajnje vrijeme, da padne odluka u Dardanelima. Clemenceau pише u svojem listu, da je neposredno sudioništvovanje Italije mnogo važnije, negoli dopremanje japanskih pomoćnih četa, do kojih ne će tako lako doći. „Petit Journal" drži pitanje dardanelsko od životnih interesa. Da se ruskoj vojsci pruži dovoljno prilike za uspješan otpor. treba na svaki način odstraniti veliku pogrešku o pomanjkanju municije. Nikakvi se troškovi u tu svrhu ne smiju štediti.

Zürich, 8. augusta. Prama ovamo stiglim vijestima čini se, da talijanska vlada nije u stanju usprotiviti se pritisku, da udioništvuje akciji na Dardanelima. U Italiji usprkos toga ne vlada jako veliko raspoloženje za ovu pustolovinu. Pisanje novina proti Turskoj nije imalo u narodu zaželjenog uspjeha, te se uopće držalo, da do neprijateljstva nije moguće da dodje. Usprkos tome izgleda, da je vlada odlučila, da u akciji sudioništvuje. Ženevski dopisnik „Neuen Züricher Zeitung" javlja, da je zadnji poziv talijanskih vojnika: pješadije, ženija i topništva, opredijeljen isključivo za Dardanele. Vojništvo dobiva posebne uniforme i bijele kacige. Sve mazge što su bile na raspolaganje, bile su rekvirirane.

Talijanska oklijevanja s Turskom.

London, 8. augusta. „Reuterovom" dopisnom uredu javljaju iz Pariza, da je došao u glavni stan engleskog ekspedicijonog zbora u Sredozemnom moru, talijanski časnik, da se posavjetuje o zajedničkom nastupu francuskih, engleskih i talijanskih sila na kopnu i na moru protiv Turske.

Lugano, 8. augusta. „Stampa" javlja iz Rima: Talijanski poklisar u Carigradu, markiz Garroni, predao je Porti prosvjednu notu talijanske vlade. U noti se Italija pritužuje, što je Turska zaprječila odlazak u domovinu talijanskim podanicima, kaošto i to, što se priječilo poklisaru, da nije mogao općiti za talijanskim konzulima po Tursko. „Gazzetta del Popolo" javlja, da ako Porta ne bude dala povoljan odgovor, talijanski će poklisar zapustiti Carigrad.

Atena, 8. augusta. Prama „Messager d' Athenes„ koncentriraju alijirci na Galipolju 300 teških topova, kojima se na daju slomiti turski otpor. Nu i turska se pripravlja. Nepreslano joj dolaze pojačanja na municiji i vojništva.

Italija u skrbi radi municije.

Lugano, 8. augusta. Milanski listovi zahtijevaju od vlade, da odmah utemelji

---

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

„Zar mu se ona stara rana zacijeliti ne može?"

Odsada pri tajnih sastancih motrijaše Julija Riega onim oštrim okom, što ga ima u svake žene, koja ljubi al ujedno sumnja.

Sad je tek opazila nešto, čega ne vidjaše u prvom blaženstvu ljubavi. Riego bi se katkad prenuo od neke tajne boli, pa po najživljih riječi ljubavi bi se često smutio i zamislio.

„Što ti je, Riego?" reče jednog dne Julija. „Ti si žalostan, a sve mi se kuneš, da si presretan! Gdje da nadjem tomu razlog?"

„Varaš se, Julijo! planu iznenada Riego, „nisam li s tvoje ljubavi zaboravio sve minule jade, nisam li s nje najsretniji čovjek na svijetu?"

„Govori istinu, Riego!" prihvati Julija umilijato, „i ove riječi tvoje, kojimi utaziti kaniš nemir, odavaju tajnu neku pečal. O ćutim to, jer sam žena, koja te ljubi, veoma ljubi!"

Nijem upiraše Riego oči u krasnu si ljubovcu. Srce mu dirnuta tuga. Divlju bol odavahu mu oči.

„Čujder istinu!" zavapi strasno Španjolac, „kad si pogodila, da mi tuga cijepa jadno srce. Ne mogu dulje živjeti, kako sada živem!"

„Šta to?" jedva progovori problijedjela Julija.

„Ti me ljubiš, Julijo," odvrati Riego žestoko, „al nisi moja čitava i cijela! Sastajem se s tobom, grlim te, ali samo za časak! Kradomice tek smijem dolaziti k tebi, kradomice odlaziti od tebe, ja, koju bi najveća radost bila, da se tobom ponositi mogu pred čitavim svijetom. Zar misliš, da ja njegovo milovanje gledati mogu mirnom dušom, da me ne vrijedja ljuto, kad se on ponosi pred svijetom svojom divnom ženom?"

„Jadniče!" šapnu Julija tužno se smiješeći, „a što možemo proti tomu, što je udesila kob i zakon? Zar ti nije dovoljno kad sam ti poklonila sve svoje srce? Ti znadeš, da muža svoga nisam ljubila nikad.

„Da te ne ljubim, koliko te ljubim, da mi se naša ljubav čini samo šalom, ne bih ja mario za sve to, dovoljno bi mi bilo, da sa lijepom gospodjom propiandujem nekoliko slatkih časova. Al nad tobom, Julijo, neima mi dražeg na svijetu, ti si mi spasenje, žudjenje, milovanje, ti si mi izbavila dušu, otvorila raj! Sad znadeš, kolika me muka peče?"

„Strast, ljubomornost pomamljuju me, pa stoga ne mogu više trpiti stanja, koje nam kalja svetu ljubav našu!"

Grofici se potrese srce. Žar joj planu licem, ljut ju strah osvoji.

„Zaklinjo bih te Julijo, da sa mnom bježiš," prihvati opet Riego, „al ja sam siromah, meni je malo što ostalo od silnoga mi negda bogastva. Znadem, da ni ti nisi bila bogata kad si pošla za grofa. Ponos bi tebi branio, da poneseš sa sobom, što je grofovo, čast bi i meni branila, da zajedno uživamo ono, što bi ti grof dao, da se od njega dijelis. Ti si vikla životu sjajnu, udobnu: nuz mene bi našla bijedu i nevolju. Ah kako bih jadan tražiti smio od tebe, da sa mnom nevolju dijeliš? Al kako bih ja mogo dalje trpiti ono pritajivanje pred svijetom, koje mi zadaje sto i sto jada? Oh Julijo, tu nema lijeka do — rastanka!"

„Rastanka?" zamrmlja Julija tronuta. I dugo — dugo gledaše preda se.

Strast u njezinu srcu boraše se proti svim zakonom, koji opet oživljuju u duši čestite žene. Da joj je Riego reko naprosto, nek bježi, odbila bi ga bila razcviljenim srcem. Al Riego podavao se prijekoj sudbini, voljan je bio odreći se sreće, koju je samo postići mogao, da se Julija odrekne zakona, zvanja, svijeta.

On joj je htio žrtvovati sve, a ona njemu — ništa? Šta je ona marila za svijet, za onaj svijet, koji se javno ponosi poštenjem, a potajno ga gazi: šta bijaše njoj mrtva zaliha raskoš prema ljubavi Riegovoj? A nije li morala priznati sama, da to dosadanje ljubavno pritajivanje potrajati ne može?

I opet nadjača ju strast.

Strasno ogrli Španjolca, koji ju je dosad motrio tužnim okom.

„Tebe da se ja odreknem?" šapnu Julija. „Ah ni ti se već ne možeš odreći Julije! Zar ti se toli malodušna činim, da ne bih mogla podnositi nevolje rad ljubavi? Idi iz Mletaka, — bi tobom će i — Julija!

(Dalje slijedi).

nove tvornice za proizvadjanje oružja i municije, pošto zasebne i državne tvornice u Terniju ne proizvadjaju toliko, koliko njemačke i austrijske. To je prijeka potreba, e rat svrši potpunom pobjedom četvornog sporazuma, koja će dovesti do trajnog mira.

Ponovni korak četvornog saveza na Balkanu.

Lugano, 8. augusta. Skupni korak zastupnika četvornog sporazuma u Ateni i Nisu uslijedit će i u Sofiji, čim budu grčka i srpska vlada objavile svoj odgovor. Pojedinosti objava nisu poznate, nu misli se, da je četvorni sporazum predložio grčkoj i srpskoj vladi prijedloge tičući se odstupa Macedonije Bugarskoj. Prama izjavi „Corriere della Sera" dobila bi Srbija za Macedoniju odštetu u Jadranskom moru, a Grčka u maloj Aziji i otok u Sredozemnom moru.

Djelovanje njemačkih podmornica.

Berlin, 8. augusta. „Tageszeitung" javlja iz Ženeve: Listovi iz južne Francuske javljaju, da je u južnim francuskim lukama nastala panika, pošto su počele djelovati njemačke podmornice izmedju Marsilje i Alžira. Dne 1. augusta bio je 60 milja od Alžira torpedovan francuski pomoćni krstaš, koji je jedva stigao u luku. Isti uđes zadesio je marsiljski brod u blizini rta Matifona na obali Alžira. Istu vijest donaša i „Matin" iz Marsilje.

Položaj na ratištima.

Pula, 8. augusta.

Izmedju Lomže i Buga trajaše zadnjih dana žestoke borbe, koje su svršile uzmakom Rusa na Bug. Na ovim mjestima operiraju vojske generala Scholza i Gallwitza. Forsiranje jake Narevske fronte započelo je zauzećem tvrdjava Rožan i Pultusk. Time otvoren je prelaz preko Narewa u širini od nekih 20 kilometra. Izmedju Narewa i Buga Rusi su se očajno branili te više puta i sami stali navaljivati na napredujuće njemačke čete. Sjeverno od Rožana opirali su se Rusi žestoko na Bugu te su bili Nijemci prisiljeni, da zauzmu i tvrdjavu Ostrolenku, da tako prošire frontu, što je imala, da navali na Ruse južno od Nareva protiv Buga. Ova je navala uspjela nakon tvrdokornih bojeva i današnji njemački izvještaj javlja, da se njihove čete približavaju crti Lomža-Ostrovo-Wyskov.

Veliko je još pitanje, je li će Rusi braniti najjaču svoju tvrdjavu u Poljskoj i to Novogeorgijevsk. Novogeorgijevsk je mali grad, poznat u Rusiji samo po tome, što je jaka tvrdjava te po svojim kazmionicama. Da su htjeli Rusi braniti Varšavu, teško bi jim bila opskrba pučanstva, što se ne može evakuirati iz milijunskog grada. Novogeorgijevsk medjutim rekbi nema civilnog pučanstva a osim toga puno je bolje po naravi zaštićen nego li Varšava. Gotovo sav grad, koji je utvrdjen na obim brijegovima Visle, okružen je pojasom nepristupačnih močvara. Opsadne njemačke čete, koje stoje u polukrugu oko grada, rade sada oko toga, da prekinu željezničku svezu sa istokom. Ove su čete zaposjednule Šerok na sustoku Nareva i Buga te osvojile tvrdje Dembje i Zegrze, što ne pripadaju tvrdjavnom pojasu Novogeorgijevska, već su jedan ugao tvrdjavnog trokuta Novogeorgijevsk-Varšava tvrdjave kod Šeroka. Navala na Novogeorgijevsk dakle zapravo nije ni još započela te imaju dosadanje operacije samo svrhu, da izoliraju grad. Još malo vremena imat će Rusi slobodu odluke, ili da napuste grad ili da ga brane. U slučaju opsade Novogeorgijevska bit će najzanimivije pitanje, je li će ruska tvrdjava odoljeti dulje vremena teškoj njemačkoj artileriji? Odgovor na ovo pitanje nije baš lak, jer su ruske tvrdjave gradjene sasma na drugi način nego li belgijske ili francuske, te je baš radi toga odolijevao Osoviec teškom topništvu. Ono pedeset do šesdeset četvornih kilometara zapadno od Novogeorgijevska izmedju Buga i Visle bit će danassutra pozorištem važnih ratnih dogodjaja. U savezu s tim mora se smatrati i danas javljeni prelaz Visle kod Varšave zamašnom činjenicom.

Ruski je otpor najmanji izmedju Varšave i Ivangoroda. Otkada je Ivangorod napušten, izgubila je ova fronta za Ruse prijašnju važnost. Radi toga je rusko vodstvo bacilo svoja pojačanja u područje uz Bug te tamo kuša, da žestokim nastajima zapriječi prodiranje saveznika. Na Vieprzu medjutim svršila je bitka uzmakom Rusa te je južni brijeg donjeg Vieprza već sasma pročišćen. Naše su čete polučile ovdje lijep uspjeh te zarobile 6000 neprijatelja. Težište dakle ruske obrane leži kod Lomže-Osovieca-Grodno na sjeveru, u području Vlodave na jugu i barem privremeno u Novogeorgijevsku na zapadu. Ove tri skrajne obrambene točke spojene ravnim crtama davaju nam geometričnu sliku ruske defenzive. Kad bi uspjelo Rusima da se provede po osnovi uzmak, morao bi se micati šiljak prama Brest Litovskomu a vojske rasporedjene izmedju Novogeorgijevska-Grodna na sjeveru i Novogeorgijevska-Vlodave na jugu morale bi sistematično uzmicati prama crti Vlodava Grodno, tako, da bi ova dva mjesta bila stalne osi tog gibanja.

Imade li u opće izgleda, da će provesti Rusi svoj uzmak u redu?

Novinski glasovi nakon zauzeća Varšave.

Iza pada Varšave i Ivangoroda, radi kojih se bila borba punu godinu dana, na ogromnoj fronti od 1500 klm, nastade u zemljama četvornog sporazuma ne baš najbolje raspoloženje, što se vidi iz pisanja njihovih novina. U Rusiji, čini se, da su bili spremni potpunoma na napuštenje Varšave tim više, što je to najavio sam ministar-predsjednik u prvom zasjedanju Dume. „Ne samo Varšava, nego i Ivangorod, Novogeorgijevsk i Rigu mnoga ćemo ostala važna strateška mjesta morati napustit."

U Varšavu i Ivangorod udjoše naše i savezničke čete...

Bez sumnje imade Varšava veliko značenje. Njezin će pad bolno pregorjeti neprijatelji Austrije i Njemačke.

Javljaju iz Pariza i Rima, da su one večeri, kad je pala Varšava, otkazane sve svečanosti i zabave u znak sućuti. Sličan je dojam proizveo korak Bavaraca i u Londonu. Najviše će ga bez sumnje osjetiti na Balkanu. Tamo je četvorni sporazum mnogo pokušao da predobije balkanske neutralce za svoju politiku. Ma koliko bile državice na Balkanu svojim simpatijama na strani četvornog sporazuma — one još uvijek oklijevaju, daju sve moguće zagonetne izjave ali odlučno zaploviti strujom četvorog sporazuma još im se ne će!

A da li opće kane? To je pitanje, koje visi o stanju i položaju na ruskom bojištu. Položaj je za Austriju i njenog saveznika bolji no ikada u ovom ratu. To nam dokazuju triumfalno pisani članci svih najvećih i najmanjih novina u Njemačkoj i kod nas u Monarhiji. Stotine i stotine hiljada zastava leprša u zastavama i sagovima diljem svih gradova i sela od kuće do kuće, od prozora do prozora u znak općeg veselja. Tu Varšava nije u Rusiji, Varšava je u sferama Austrije i njezine saveznice Njemačke!

Naš patriotizam.

Ljubljanski „Domoljub" donaša u svojem 30. broju od dne 29. junija 1915., članak pod gornjim naslovom, kojega evo doslovno prenašamo:

Vozio sam se vlakom. U vozu je sjedio takodjer viši časnik. Razgovarao se s nekim činovnikom. Govorili su o patriotizmu austrijskih naroda. (Ovdje je cenzura zaplijenila 3 retka. Op. ur.) Jako me je zaboljelo, a morao sam šutiti, jer su ipak govorili samo medjusobno. Da sam smio otvoreno govoriti, rekao bih bio nepoznatome mi činovniku ovako:

Tko hoće suditi koji narod, kakav puk, mora poznati njegovu dušu. To će reći: poznati mora posvema dobro puk, kako misli, čuti i kako svoje misli i čuvstva iskazuje. Da mora prije svega znati takodjer njegov jezik, o tome ne treba niti govoriti. Dosta puta se dogodi, da tko ne pozna ni narodnog jezika, a kamoli sam puk, i jer ga ne razumije, ga sudi i odsudjuje. Još za izdajicu bi skoro držao našeg čovjeka, kad mu ovaj na tudja pitanje ne zna dati pravog odgovora. Dodje vojnik i po karti pita za mjesto, koji živi krst tako ne nazivlje, kako je na karti napisano. Razumuje se samo po sebi, da se ne mogu sporazumjeti, pa neka još više mašu. A seljak ne može u istinu ništa, što su mu domaća imena tako promijenili.

Sada pak patriotizam. Ako budete seljaku kazivali, kako mora biti „patriotičan", on će naravski samo gledati. Što ćete da seljak znade, što znače tudje riječi: patriotizam, patriotično! Govorite narodu tako, da Vas bude razumio! Pa dodje neko i govori i govori: patriotizam, patriotizam, patriotizam. Kada mu pak narod ništa ne odobrava, jer ga upravo ništa ne razumije, ovaj gospodin odlazi i veli: Recite našemu narodu, da je patriotičan onaj, koji je za vjeru, dom i cara, pa ćete vidjeti, tko je patriotičan, ili Vi, ili puk!

Nu sam jezik ne podaje svega. Treba poznavati takodjer i srce puka. Tko ovoga ne pozna, neka ne sudi našeg naroda! Tudjinac ili osoba iz grada gleda n. pr., kako se naš seljački sin dijeli od kuće. Mati mu učini križ na čelu i veli: Boj se Boga! otac dodaje: i pametan budi! i to je sve. Stranac bi rekao: Taj narod nema srca. Dakako! Nema srca! Kako da je prava ljubav ono gospodsko dijeljenje poljubaca lijevo i desno! O da bi mogli pogledati majci i ocu u srce, onda bi vidjeli, kako je puno velike ljubavi. Našim majkama i očevima čini se dostatno, ako žive za sina, da na nj misle, da se za nj muče i za nj mole, ne znadu oni, čemu još mnogo riječi i kazivanja!

Uprav tako ljubi naš narod svoj dom, tihom, a jakom ljubavi. Opet ništa velikih riječi. Nu, ali ih niste opazili sada, kada su morali nekoji zapustiti dom i domaću grudu! Zar niste vidjeli, kako su se šuteći, a sa ne izrecivom bolesti tako rekući otrgnuli od ove zemlje? I zapustili su ju, kada su morali. A tamo gdje nisu morali, lako ih još vidite, kako rade na polju i u vrhovima, preko njih pak lete granate, koje razbijaju stijene ili se ukopavaju u zemlju.

I vidite, takov je takodjer patriotizam našeg naroda. Ako hoćete mnogo riječi, teško ćete naš puk na to pripraviti. Takodjer „živio" ne kliče rado i ne izvjesuje rado zastava. Sve to mu se čini samo iskazivanje. Cara i Austriju ljubi, kako ljubi svoj dom, kako ljubi svoju djecu, velikom i jakom, ali tihom ljubavu. Ne kliče rado za govornikom: Živio car! radje umire u krvavom boju za cara i Austriju. Zar ne vidite ništa naše mladiće i muževe, kako krvare, kako umiraju na Dnjestru, kako svojim prsima brane Austriju? Zar Vam nije ništa taj čin, ništa krv, ništa život, zar zbilja hoćete samo riječi?

To i jošviše bih rekao tudjem činovniku. Uopće mi se čini najveća pogreška ovih ljudi, što tako malo poznaju narod, da vode i odsudjuju samo od ozgora. Otuda krive odsude i slabo vodstvo. Nu ima još i drugih uzroka. Da nekomu, tko je zanemario Boga i vjeru, nije mnogo do vjernosti i dužnosti do domovine, to je svuda tako, ne samo kod nas. Takvi Nijemci su Sveniemci, takvi Slaveni Sveslaveni! Ali s ovim ljudima nema slovensko ljudstvo ništa za opraviti, kaošto nema s njemačkim izdajicama njemački puk. Još nešto! Neki nas optužuju, da nismo patriotični, jer ne marimo, da bi kod nas zavladala njemština. Naš dom je Austrija, u Austriji smo pak mi Slovenci, kako su Nijemci Nijemci! Jednaka pravica za sve, zar ne?

U nekom kraju čule su se pritužbe, da narod nije uslužan napram vojništvu i da župnik takodjer nije patriotičan. Pošto poznam župnika i narod, to mi je čudno bilo, otkuda takve pritužbe. I našao sam opet isto: nesporazumljenje i krivo shvačanje patriotizma. Župnik je odredio svetu misu za pobjedu našeg oružja i pozvao narod, neka marljivo prisustvuje i moli za cara i domovinu te za sretan mir. U tu je svrhu i misio. Poslije mise otišao je ispred oltara. Nije pak pomislio, da će na koru zapjevati iza mise carevku i tako za vrijeme pjevanja carevke nije ostao kod oltara. Radi toga su rekli, da je nepatriotičan, i da je pošao naviš prije od oltara. Zar nije takav sud kriv? Pozivlje ljude u crkvu, opominje ih neka vruće mole za cara, sam moli, pak — nepatriotičan! Još čudnije je ono sa vojnicima. Pokazalo se je, da su bile negdje drugdje djevojke više prijazne sa vojnicima. To je već moguće, ali što ima to zajedničkog sa patriotizmom? To je već istina, da ćemo dati za domovinu krv i život, poštenja naših djevojaka pak se ne smije dotaknuti niti vojnik!

Zar niji tako, slovenski muževi? Sve za vjeru, dom i cara! To je naš patriotizam! A neka nam se pusti naš jezik, naši običaji, naše poštenje! To je naša muška riječ, i nikoga ne ćemo pustiti, da bi pošao u rat za Austriju većim zanosom negoli mi!

Razne vijesti.

Boroević počasni gradjanin Ljubljane. U sjednici općinskog zastupstva u Ljubljani obdržavanoj dne 5. o. mj. na prijedlog načelnika Dr. Tavčara, zapovjednik južne armade, general pješadije Svetozar Boroević pl. Bojna, izabran je jednoglasno počasnim gradjaninom Ljubljane.

† Ivan Grgurina senior. U petak preminuo je u Zagrebu u starosti od 74 godine gosp. Ivan Grgurina senior, veletržac iz Rukavca, otac Dra. Grgurine, koji se sada nalazi ovdje kao vojnički liječnik. Pokojnik je bio opće štovana i poznata ličnost kod nas a i vani, gdje je njegova tvrtka imala razgranjenih posala. Bio je svijestan Hrvat, te s njim gubi Istra dobrog svog sina. Blagom pokojniku laka hrvatska gruda — a obitelji i rodbini naše saučešće!

Zar se ne bi mogle otvoriti škole u Puli? Neki dan čitalo se u njemačkom listu objavu ravnateljstva njemačke državne škole, da otvara ferijalne tečajeve. Ne zna se, kakovi će ti ferijalni kursovi biti, nu vidjelo se, da njemački učitelji vode djecu na šetnju, dakle se već s tim započelo. Poznata je stvar, da u Puli nije ove godine bilo redovite škole, pa je školska godina morala biti u uspjehu vrlo loša. Jedina hrvatska škola u gradu Puli bila je ona časnih sestara sv. Križa u ulici Sissano i s njom spojeno zabavište. Kada su bile zatvorene javne škole u Puli, morala se zatvoriti i ova škola. Iza evakuacije ostalo je dosta naše djece u Puli, a znamo, da su tu i obje učiteljice časne sestre. Ako su one tu, djeca su tu, prostorije su njihove slobodne, zar se ne bi mogla ova naša škola otvoriti a s njom i zabavište. Dužnost je, da bi se oblasti pobrinule, da bi sva djeca, koja su u Puli ostala, polazila školu. Ne će ih biti mnogo, ali svejedno ih se ne bi smjelo pustiti ovako bez ikakve obuke. Neka bi se otvorile dakle i hrvatske škole i zabavišta. Iskaz djece dužne polaziti školu, mislimo, da se ne bi nikada tako lako sastavio kao sada. Prigodom izdavanja legitimacija zahtijevalo se od svake osobe njegovu dobu, zna se dakla koliko i koja su djeca u Puli, neka oblasti baš prisile svu djecu, da se upišu u školu. Preznice imadu puljske škole od polovice aprila, a lani je škola i onako kasno počela, dakle ne bi ništa zla bilo, ako bi se školska godina 1915.—1916. otvorila u Puli već sa 15. augustom. Djecu se svakakako valjda ne misli pustiti bez škole, za to evo i iznašamo ovaj prijedlog: Oblasti, učinite sve moguće, da se u Puli otvore čim prije škole!

Obustava iskopavanja lješina u ljetu. Etapno zapovjedništvo je odredilo: Iz zdravstvenih razloga zabranjuje se u cijelom operacijonom i etapnom području u mjesecima augustu i septembru o. g. iskopavati i prevažati lješine palih junaka kaošto i onih, koji su umrli uslijed bolesti i rana. Dosada dozvoljena iskopavanja, dotično prevozi, mogu se još izvesti.

Mrtvačke kosti. Javljaju iz Rijeke: Otkada su se Benediktinke preselile u svoj novi samostan na Podmurvicama, počeo se ujihov prijašnji samostan kod stolne crkve rušiti. Kod kopanja zemlje nadjena je velika hrpa mrtvačkih kostiju. Sudeći po boji kostiju i po krhkosti, ležali su u zemlji oko 200 do 300 godina. Kosti potiču od lješina ljudi, koji su bili ondje pokopani valjda još prije, nego li je zgrada bila podignuta.

Odvjetnik i vojni branitelj

Dr. Lovro Scalier

nalazi se na putovanju

te se vraća 25. augusta o. g.

Pokućstvo hotela „Elisabeth"

prodaje se uz umjerene cijene proti gotovini.

Obavjesti daje Filip Barbalić, trgovac pokućstvom, Via Sissano 14.